

ESZTERLÁNC

színes magyar animációs film, 2014

A filmhez az alapot Kiss Áron 19. századi néprajzi gyűjtő, pedagógus egyik kötete adta, melyben a korabeli népi játékokat foglalta össze. Ezek a mondókák, versek, leírások inspirálták a rendezőt az álom és az ébrenlét határán mozgó szabad asszociációs forgatókönyv írására. Évszázados népi játékokat, dalokat, mondókákat szó szabad asszociációkon át mai álmvilágba, a népköltészet színes, üde világát jeleníti meg. A film munkacíme *Játékok szárítkozás közben* volt, mely sugallta, hogy több, vízzel, esővel kapcsolatos népi mondóka, ének jelenik meg a filmben. A nyelvtörő mondókák, a kiszámolók, a gyermeki halandzsá versek világa gyermekhangra épülő zenei improvizációk segítségével kel életre. A zene ritmusa, dinamikája visszahatott az animációs folyamatra, az elkészült zene hatására a forgatókönyv is változott, átalakult. A film papírkivágásos technikával készült. A kézműves jelleget az évszázados téma miatt alkalmazták, bevonva a modern technikát is, de ügyelve arra, hogy a kézi technikából adódó rezdülések megmaradjanak.

Rendező: Keresztes Dóra

Animáció: Egely Kati

Zenészek: Kiss Ferenc, Küttel Dávid, Szokolay Dongó Balázs

Ének: Szvorák Katalin

Gyártásvezető: Vécsy Vera

Gyártó: Kecskemétfilm Kft.

Játékidő: 4'51"

Korosztály: 3-9 évesek

Díjak, elismerések:

XV. Lakitelki Filmszemle (2015) Különdíj

Alkotók

Keresztes Dóra

(Budapest, 1953. október 3. –)

Ferenczy Noémi-díjas festő és grafikusművész,
Balázs Béla-díjas animációsfilm-rendező,
illusztrátor, az MMA levelező tagja

A Magyar Iparművészeti Főiskola könyvtervező-tipográfia szakán végzett 1977-ben, a mesterképzést 1979-ben fejezte be. Mesterei közt voltak Kass János, Gyulai Líviusz is. A magyar animáció azon alkotói közé tartozik, akik a képzőművészet felől érkeztek az animációsfilm-készítéshez. A hetvenes évek végén „külsősként” kapcsolódott be a

Pannónia Filmstúdió tevékenységébe. Először háttereket tervezett férje, Orosz István debütáló animációja számára. Első saját filmje, a *Holdasfilm* megalapozta összetéveszthetetlenül egyéni filmes stílusát. Műveiben a folklór világának elemei gyakran groteszk összefüggésben jelennek meg.

Animációi röviddek, de az átváltozások kavalkádja sűrű szövésűvé teszi őket. A figurák többször átváltoznak, átalakulásuk kecsesen bontakozik ki. Feltűnő vonása a rendkívül színes látványvilág.

A filmanimációk, könyvillusztrációk mellett plakát-, bélyeg-, látványtervezéssel is foglalkozik. Alapító tagja a Magyar Illusztrátorok Társaságának, illetve a Magyar Plakát Társaságnak. Illusztratori munkásságáért többször Szép Magyar könyv-díjjal, két alkalommal IBBY-díjjal is kitüntették.

Kiss Anna költőnő verset is írt egy kiállításon bemutatott képeiről, *A képirónő dicsérete* címmel.

Filmjei: *Holdasfilm* (1979), *Garabonciák* (1985), *Aranymadár* (1987), *Arcok* (1999), *Mosolygó szomorúfűz* (2001), *De Profundis* (2002), *Egyedem-begyedem* (2005), *Álommalom* (2009), *Világnak virága, virágnak világa* (2017)

Egely Katalin

(Budapest, 1988. –)

filmrendező, animátor

A Képző-, és Iparművészeti Szakközépiskolában érettségizett 2008-ban, bőr- és textilműves szakon. A Pintér Béla Társulat jelmeztervezője volt 2007 és 2008 között a Szkéné Színházban. A Magyar Képzőművészeti Egyetem látványtervező szakára járt 2008-2010 között, ezt követően a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem animáció szakos hallgatója volt 2013-ig. Dokumentumfilmkészítést tanult 2015-től Buenos Airesben. Nagyobb kitérők után visszatért az animációhoz. Két év után visszajött Budapestre, főként videoklippeket készít, és dokumentumfilmekben dolgozik.

Filmjei: *Pygmalion* (2011), *Csiri bácsi* (2011), *Nézz a szemembe!* (2012), *Tierra sin Mal* (2017), *Alegria* (2018), *El Mago Georges* (2020), *Si viene de la Tierra* (2021)

Díjak: Femme Filmmakers Festival – fődíj (2017)

Kiss Ferenc

(Debrecen, 1954. június 27. –)

Príma-díjas zenész, zeneszerző

A budai II. Rákóczi Ferenc Gimnáziumban érettségizett 1973-ban. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem magyar-néprajz szakán szerzett diplomát 1978-ban, tanulmányai során mindvégig zenélt. Felmenői közül többen muzsikáltak, így ő is korán kezébe vette a hegedűt. A Vízöntő együttesben kezdett zenélni, ők kísérték a Bihari János Táncegyüttest is. Húsz éven át muzsikált a

zenekarban. 1992-ben létrehozta az első független magyar népzenei kiadót, az Etnofont. Sokszor járt népzeneét gyűjteni a szívéhez közelálló Kárpátaljára, itt találkozott a még fennmaradt archaikus klezmer stílussal. Ezt az autentikus klezmerzenét igyekezett továbbvinni az 1998-ban megalapított Odessa Klezmer Band nevű zenekarával. Zeneszerzőként egyéni, markáns irányzatot képvisel, elsősorban a magyar folklór elemeit építi be egy új kompozíciós rendszerbe. A korszerű elektronika használata mellett nagyon fontos szerepet ad az akusztikus népi hangszereknek, a tradicionális játék- és díszítéstechnikáknak. Számos animációs- és mozifilmhez, színházi előadáshoz és kortárs táncszínházi koreográfiához komponált zenét. A gyerekeket a 2012-ben kiadott *Papó zenedéje* című kiadvánnyal igyekszik bevezetni a népzene világába. Zenei sokszínűsége számos hangszer használatát követelte meg, így jött létre több mint száz hangszerből, többségében autentikus népi zeneszerszámokból álló hangszergyűjteménye.

Szokolay Dongó Balázs

(Tótkomlós, 1965. január 6. –)

Príma- és Artisjus-díjas zenész, pedagógus

Gyermekezeit Délkelet-Magyarországon, Tótkomlóson töltötte. Édesapja köztisztviselőként álló pedagógus, festő és néprajzi emlékek gyűjtője, testvérei a helyi fúvószenekar oszlopos tagjai voltak. Tanulmányai után autodidakta módon kezdett a zenével foglalkozni. Kezdetben bluest, majd népzeneét játszott dudán, furulyán és szaxofonon.

Népzeneészként 1990 és 2000 között több zenekarban is játszott. Saját együttese a Dongó és Barátai zenekar eredetileg a Dunaújvárosi Táncszínház kíséretére jött létre, mára önálló koncertező zenekarrá vált. 1994-ben lett a Népművészet Ifjú Mestere cím birtokosa. 2001-ben Glasgowban, az „Academy of Music and Drama” Népzenei Tanszékén adott szóló koncertet magyar és horvát dudán.

2003-tól 2007-ig az Óbudai Népzenei Iskola dudatanára. Hangszerei: furulyák, dudák, szopránszaxofon, tárogató, dorombének. A kárpát-medencei folklór mélyebb tanulmányozása során kezdett népzene-feldolgozással foglalkozni. Így születtek saját kompozíciói és azok az improvizatív zenei alapok, amelyek magukon hordozzák a régmúlt zenei kultúráját, és ugyanakkor modern, kortárs hangvételűek. A koncertezés mellett zeneszerzéssel és alkalmazott zeneírással (tánc- és bábszínházi zenék) is foglalkozik.

Szvorák Katalin

(Losonc, 1958. április 28. –)

Kossuth-díjas és Liszt Ferenc-díjas népdalénekes,
előadóművész

Gyermekezeit az Ipoly-menti Pincen töltötte, iskoláit Füleken végezte. Először a könnyűzenével próbálkozott, majd a magyar beatzene fogta meg. Az 1970-es évek elején, fiatalon, magnóval a hátizsákjában, biciklin járta be a palócság tájait, s a palóc népi énekeseket, nótafákat hallgatva lassan ő maga is énekessé cseperedett. Az ELTE magyar-könyvtár szakán szerzett diplomát. Első díjat kapott a Röpülj páva versenyen 1981-ben, a Lajtha emlékversenyen 1988-ban. A Honvéd Művészegyüttesnél 1983-

tól 2005-ig magánénekesként dolgozott. Húsz évig tanított a szentendrei Vujicsics Tihamér Zeneiskolában és 2010–11-ben a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem vendégtanára volt.

Pályája elmúlt évei alatt negyvenöt országban koncertezett, énekelt, több nyelven is terjesztette a magyar tájak és az egész Kárpát-medence népeinek dalait, kultúráját, s 38 tematikus, önálló lemeze jelent meg. A *dal vándora* címmel 2016-ban életútját bemutató kötet jelent meg.

Vécsy Vera

(Kecskemét, 1949. –)

Balázs Béla-díjas gyártásvezető

Pedagógus családból származik, tanulmányait szülővárosában végezte, majd a kecskeméti Műszaki Főiskolán diplomázott 1970-ben. Pályakezdőként az Alföldi Cipőgyárban műszaki fejlesztőként helyezkedett el, majd a főiskola könyvtárában tudományos munkatárs lett. A Kecskeméti Rajzfilmstúdióban 1972-től közel ötszáz film készítésében vett részt. Két évet felvételvezetőként dolgozott, s ezután lett gyártásvezető. A szakmát, a stúdió támogatásával önszorgalomból tanulta. Munkája sokrétű, részben szervezés, részben gazdasági feladatok, a gyártás irányítása, de a filmek forgalmazásához kapcsolódó ügyek intézése is hozzá tartozik. Legismertebb sorozatok, melyek megvalósulásában részt vett, többek között a *Magyar népmesék*, a *Mesék Mátyás királyról*, a kortárs filmek közül a *Cigánymesék*, a *Városi legendák*, de ő volt az Oscar-jelölt francia film, *A vörös teknős* gyártásvezetője is. A Kecskeméti Animációs Filmfesztivál szervezőbizottságának 1985-től tagja. Elismertségét mutatja, hogy a 40. Magyar Játékfilmszemlén a szakma első ízben ítélte animációs gyártásvezetőnek az Árvai Jolán-díjat.

Tudtad-e?

Népi játékok

A népi játékok a folklór más ágaihoz hasonlóan hosszú idő alatt formálódtak olyanná, amilyenek ma ismerjük őket. Más-más korból származó elemek keveredtek bennük, kétféle szerepet tölthetnek be életünkben: lélektani – hogyan hat ránk, illetve társadalmi – hogyan befolyásolja kapcsolatainkat.

A gyermeket születésétől körülveszik a játékok. A család altatókat énekelhet, mondókákat mondhat, közben az ujjait számolják, tornáztatják, tapsoltatják, térden lovagoltatják. A játékok segítségével tanul, megismeri a testrészeit, a környező világot, az állatokat, az időjárást, a tárgyakat. Megtanulja melyik mire alkalmas, hogyan kell bánni velük. A játékok nem csak megismertetik a világgal, hanem bizonyos készségek, tevékenységek elsajátításában, gyakorlásában is szerepet játszanak.

Szükségünk van társakra, az együttélés azt is jelenti, hogy alkalmazkodnunk kell egymáshoz, bizonyos szabályokat meg kell tanulnunk. A játékok ebben is segítenek, hogyan alakítson ki kapcsolatokat a kortásaival és másokkal, s hogy a csapatmunka fontos a céljai eléréséhez.

Az is élmény számukra, hogy maguk készítsenek játékokat, különböző anyagokkal megismerkedve.

A játékoknak nem csak régen, ma is fontos szerepe van. A gyerekek elsajátítanak képességeket, melyekre szükség van az életükben, emellett élményt adhatunk, ha együtt játszunk velük.

A játékok típusai:

- Eszközös játékok (tárgykészítő, ügyességi, sport jellegű)
- Mozgásos játékok (ölbeli, ügyességi, fogócska)
- Szellemi (beugratások, kitalálós, rejtő-kereső, tiltó)
- Párválasztó
- Mondókák
- Kiolvasók

Mondókák

A gyermekkor különös varázsú világát hozza elő egy-egy értelmetlen szavakból álló versike: „An-tan-ténusz, Szó-raka-ténusz” vagy „Apa, cuka, funda, luka”. A gyermeknek nem jut eszébe a szavak értelmének keresgélése, ahogy a szülőktől hallotta, úgy idézi fel a különös csengésű szavak ritmusát, hangzását. A kutatókat foglalkoztatta az értelmetlen gyermekmondókák nagy népszerűsége. Egy magyarázat szerint a népek vallási szertartásaival kapcsolatosak. Az is felmerült, hogy korábban értelmes, mágikus szövegek szájról-szájra terjedtek, s az idő múltával értelmetlenné torzultak. A kiszámoló gyermek a versike bűvös szavainak elmondásával, a ritmikus ujjmutogatással társai fölé nő, szerepüket osztja ki a játékban.

A gyermekmondókák nagy értékét adja, hogy régmúlt idők mágikus emlékeit, hiedelmeket, népszokásokat, nyelvi fordulatokat őriztek meg. Jó példa erre a „Gólya-gólya gilice” kezdetű állatcsalogató, melyben a sámánok

gyógyító tevékenysége villan fel. Hasonlóságot fedezhetünk fel a bűvös erejű ráolvasások és a gyermekek eső- és naphívogató köszöntői közt: „Ess, eső, ess! / Holnap délig ess!”

A mondókák a népköltészet színes, játékos, a régies gondolkodást- és kifejezésmódot tükröző szövegei.

Érdekességek az irodalom világából

- **Lázár Ervin** egyik mesehősnéjének nevét lánya, Fruzsina mondókázása ihlette. Beszélgetésüket a *Berzsián és Dideki* című könyv elején olvashatjuk:

- Csigabiga gyere ki,
- ég a háza, Dideki!
- Kinek a háza ég?
- Hát nem érted? A Didekinek!
- Dehogynem, most már értem.

- Hogyan születnek **Mikszáth Kálmán** szerint a mondókák? „... a gyerekek összeszednek mindenféle se füle, se lába szavakat...” A *Játszópajtás* című novellájában maga is felidéz mondókát:

Egyetem-begyetem, ciciné,
Hábinem-bábinem, dominé,
Ec-pec, cinyinó,
Vea,vea, tika vó!

Ötletek a filmnézés előtti, felvezető beszélgetéshez

Témajavaslatok

- népi gyermekjátékok, mondókák és dalok keletkezése, ismerete
- a filmben elhangzó dalokat, mondókákat eljátszhatjuk,
- kortárs szerzők mondókázós versesköteteinek bemutatása, felolvasása (Lackfi János, Varró Dániel, Nyulász Péter)

Gondolatok, tippek a beszélgetés elindításához

Bevezetesként a résztvevők életkorának megfelelően beszéljünk a gyermekjátékokról, hogyan, milyen eszközökkel játszottak a gyerekek régebben.

A foglalkozást az alábbi témákkal indíthatjuk el:

- A **kisebbekkel** egy körjátékkal indíthatunk, amit az óvodában tanultak és kedvelik.
- Kérdezzük meg a résztvevőket, milyen mondókákat, kiszámolókat ismernek, nagyobbaknál a népszokásokat is említhetjük, és mi is készüljünk néhány olyannal, ami az aktuális évszakhoz, közeli jeles naphoz kapcsolódik.
- Baba-mama program esetén ölbéli játékokat játszhatunk, új dalokat, mondókákat taníthatunk.
- **Kisiskolásoknál** beszéljünk a népi kultúráról, ezen belül a népmesékről, népdalokról, a népi gyermekjátékokról és a mondókákról. Meséljünk arról, a régebbi időkben hogyan keletkeztek, mi volt a szerepük az emberek életében, hol és kiknek meséltek, énekeltek. Miért voltak a játékok, mondókák fontosak a gyermekek életében.
- Hogyan készülnek az animációs filmek, milyen technikával készülhetnek (rajz, gyurma, papír, számítógépes), mindegyikből említsünk meg példákat is.
- Mutassuk be a film rendezőjét, mutassunk meg néhány általa illusztrált könyvet (Kányádi Sándor: *Talpas történetek*; Kormos István: *Vackor az első bében*. Ha saját állományban található, adjuk kézbe kedvcsinálóként.

Játékötletek

A játékokat a résztvevők életkorához és a könyvtár területéhez alkalmazkodva válasszuk ki.

Mozgásos játékok

A filmet indító gyermekdalokkal kezdetünk, kicsit megmozgatva a gyermekeket.

*Gyertek lányok, játszani, játszani,
Ugyan mit játszani?
Csencseréket, bugyboréket,
Ádám vackot, vad barackot, Tengeri guggot!*

Körbejárunk, a dal végén leguggulunk.

*Mit játsszunk lányok,
kerek a szoknyátok,
Csira mira, rop rop rop.*

Kézenfogva, kanyargó járással lépünk a dal ritmusára, s végül a rop. rop, rop-nál váltott lábbal dobbantunk.

Ölbéli játékok

Babák és anyukák részére több játékot találhatunk az irodalomjegyzékben található könyvekben, körbe ülve játszunk el néhány höcögtető, láblógató, lovagoltató játékot.

Rajzolásos feladat

A foglalkozást tartó könyvtáros olvassa a versikét, a gyerekek készítsék el a rajzot a mondóka alapján.

Hiányzó szavak

Pótdold az időjósító mondóka szavait:

Ess eső, ess, délig ess,
..... szaporodjon, bokrosodjon.
Az én hajam olyan legyen, mint a farka,
még annál is hosszabb, mint a hossza.
Még annál is, mint a világ hossza.

(Megoldások: holnap, zab, búza, csikó, Duna, hosszabb)

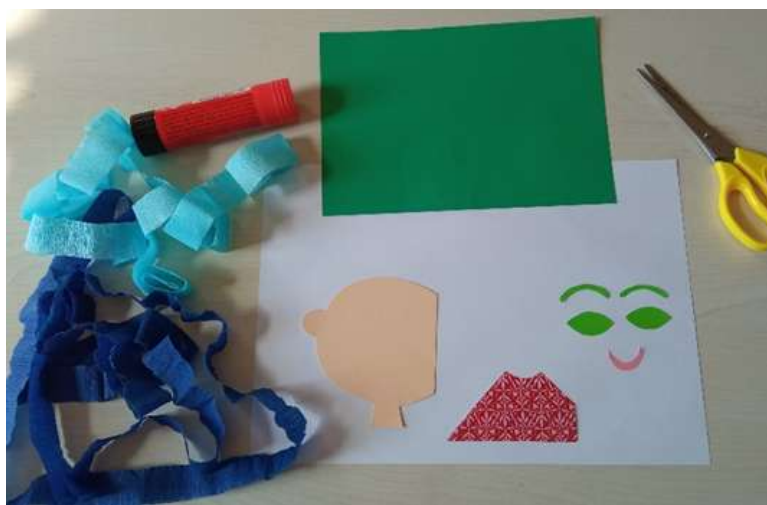
Memóriajáték

Az animációs filmben több állat is megjelent a képkockákon, a dalokban. Kérjük meg a gyerekeket, hogy próbálják felidézni, melyik állatra emlékeznek?

(Az állatszereplők: kakas, pillangó, többféle hal, vadkacsa, csiga, bálna, madár (veréb), gólya fiókaival, cica, ludak, nyúl, lovak)

Kézműves játék

A film papírkivágásos technikával készült, ezt az anyagot használva készítsünk képet a film egy-egy jelenetéről, képkockájáról.

Készítsünk elő többféle papírt, kartont, krepp-papírt, vágó és ragasztó eszközöket, színes ceruzákat.

Az elkészült képen a kislány haja „...olyan, hosszú, mint a Duna hossza.”

Halakat és pillangókat is készíthetünk egyszerű papírhajtogatással és ragasztással:

Hal

- ✗ Mozgószer
- ✗ Fehér rajzlap hátlapnak
- Körlapok:
 - ✗ 1 db kék, Ø 8 cm
 - ✗ 2 db piros, Ø 4 cm
 - ✗ 1 db piros, Ø 3 cm
 - ✗ 2 db piros, Ø 2 cm
 - ✗ 1 db sárga, Ø 3 cm
 - ✗ 1 db sárga, Ø 2 cm

1. A 8 cm átmérőjű kék körlapot hajtsuk be, majd a behajtott részt hajtsuk is vissza úgy, hogy a kör közepén egy bosszú hajtásunk legyen. Ez a hal teste.

2. A két 2 cm átmérőjű piros körlapot hajtsuk félbe, majd és ragasszuk őket fel szájra.

3. A száját ragasszuk a testhez. A 3 cm átmérőjű piros és sárga körlapot hajtsuk félbe és ragasszuk fel hát- és fazi úszóknak.

4. A két 4 cm átmérőjű piros körlapot hajtsuk félbe és ragasszuk föl farkúszónak. A 2 cm átmérőjű sárga körlapot hajtsuk félbe és ragasszuk föl oldalú úszóknak. Ragasszuk a halnak mozgószeret.

Pillangó (kép a 11. oldalon)

- ✗ Fehér rajzlap hátlapnak
- Körlapok:
 - ✗ 2 db sárga, Ø 6 cm
 - ✗ 2 db sárga, Ø 2 cm
 - ✗ 2 db rózsaszín, Ø 6 cm
 - ✗ 1 db világoskék, Ø 5 cm
 - ✗ 2 db világoskék, Ø 2 cm
 - ✗ 1 db lila, Ø 3 cm
 - ✗ 2 db lila, Ø 2 cm

1. A két 6 cm átmérőjű sárga körlapot hajtsuk be két oldalról a kép alapján, és ragasszuk a hátlapra, ezek lesznek a lepke alsó szárnyai.

2. A két 6 cm átmérőjű rózsaszín körlapot hasonlóan hajtsuk be, és ragasszuk oda őket felső szárnyaknak.

3. Az 5 cm átmérőjű kék és a 3 cm átmérőjű lila körlapot hajtsuk be két oldalról és ragasszuk a szárnyak közé törzsnek és fejnek.

4. A két 2 cm átmérőjű narancssárga körlapot hajtsuk be két oldalról és ragasszuk fel csápnak.

5. A két 2 cm átmérőjű kék és a két 2 cm átmérőjű lila körlapot ragasszuk a szárnyakra dísznek.

A fent látható, és további, könnyen elkészíthető papírállatka mintáit az irodalomjegyzékben található könyv tartalmazza.

A két kép nem egyforma. Megtalálod a hét eltérést közöttük?

(Megoldókulcs: hiányzik a halacska szárnya és uszonya, a lány haja bal felső sarokban sötétkék, a legalsó hajhullám rövidebb, hiányzik az egyik szemöldöke, a ruhán a virágdísz, nem mosolyog)

Párválasztó játék

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

Méz, méz, méz,
termett méz,
termett méznek áldottsága,
lehullott virága,
ez az áldott méz,
mely mindenre kész,
ha jót iszunk belőle,
a torkunkra ér.

Keresd a rajzot a mondókában!

A képen látható rajzok közül néhány szerepel a mondókában. Amelyiket megtalálod, színezd ki!

Kerekecske, kutacska,
volt egy kicsi dombocska,
Dombon állt egy házikó,
házikóban ládikó,
ládikón egy kerek tálca,
a tálcán meg öt pogácska.
Arra járt az egérke,
mind megette ebédre!

KVÍZ

1. „Az én hajam olyan legyen, mint a ... farka, még annál is hosszabb.” Milyen állatot hagytunk ki a dal szövegéből?
 - a) cica
 - b) kutya
 - c) csikó
2. „Hol jársz, hová mész, Szent Erzsébet lánya?” Milyen lányokat keresett Erzsébet, akik aztán felülhettek a hintóra?
 - a) szépeket, jókat, szófogadókat
 - b) rosszakat, csintalanokat
 - c) vidámakat, futkározókat
3. „Süss fel nap, fényes nap” Hol fáznak nagyon a gazdasszony ludai?
 - a) folyó partján
 - b) kertek alatt
 - c) földön, égen
4. Milyen gyümölcsöt vitt a gólya csőrében fiókáinak a fészekbe?
 - a) szilvát
 - b) meggyet
 - c) ananászt
5. „Most jöttünk innen ...országból” Melyik országból hozták a lovakat a filmben?
 - a) Lengyelországból
 - b) Magyarországból
 - c) Olaszországból
6. Milyen kisállat szedegette le a káposzta leveleit?
 - a) kakas
 - b) egér
 - c) nyúl
7. A filmben megjelenő állatok közül melyik a legnagyobb méretű?
 - a) kakas
 - b) bálna
 - c) ló
8. Milyen kisállat bujkált a kékhajú lány hajában?
 - a) mókus
 - b) halacska
 - c) csiga
9. „Ha én szél volnék, csak ...” Tudod folytatni a versikét?
 - a) fújdogálnék
 - b) röpdösnék
 - c) sípolnék
10. Milyen lánynév szerepel a film címében?
 - a) Erzsébet
 - b) Juliska
 - c) Eszter

(Megoldókulcs: 1 – c, 2 – a, 3 – b, 4 – c, 5 – a, 6 – c, 7 – b, 8 – b, 9 – a, 10 – c)

A KönyvtárMozi foglalkozásra való felkészülést segítő, valamint a film témájában megjelent dokumentumok listája

Kerekecske Gombocska. Anya, gyere, játssz velem! Vál., összeáll. Szedlaczek Katalin (Corvus Design Kft.)

A gyermekkor korai szakaszában a szülő fejlesztő, nevelő gondoskodása az egész életre meghatározó jelentőséggel bír. A kisbabák első életévükben gyorsabban fejlődnek, mint életük bármely más szakaszában. Négy hónapos kortól ajánlott a kifejezetten fejlesztő célú zenei alapú, heti rendszerességű foglalkozás a kisgyermekkel.

A Kerekecske Gombocska I-II. a rendszeres fejlesztést támogató, egyszerűen használható, hatékony szülői szakkönyv (az Oktatási Minisztérium ajánlásával). Több mint 100 népdal, mondóka. Több mint 200 fotó, illusztráció és kotta: a fázisfotók segítik a dalt-

mondókat kísérő mozdulatsor elsajátítását. Két kötetben, élő népzenei kísérettel ellátott CD-vel, 12 éves korig. (www.bigbandi.hu)

Gróh Ilona: Ringató – Lila könyv. Hetvenhét gyerekdal (Ringató Kiadó)

A Ringató Kiadó Lila könyv, Hetvenhét gyerekdal című kötete a Sárkányparipán vágtattam című nagysikerű, számtalan kiadást megért gyerekdalgyűjtemény átdolgozott, bővített kiadása.

Gróh Ilona könyve új címet és borítót kapott, a közreadott dalok száma pedig jelentősen megnőtt. Különlegesség, hogy Weöres Sándor, Csukás István dalszövegei mellett kortárs költők versei is énekelhetők majd az új gyűjteményből. Természetesen a régi, kedvelt énekek is felbukkannak a műben. A könyv utolsó fejezeteiben szülőknek, nevelőknek, pedagógusoknak szánt fontos gondolatokat, játékleírásokat ad át a szerző művészetpedagógiáról, kisgyermekkor zenei neveléséről. Szimonidesz Hajnalka illusztrációinak és Maros Krisztina könyvtervének köszönhetően látványában is új, rendkívül igényes, ízléses kiadvány. A Ringató Kiadó könyveinek magas színvonalát Gróh Ilona Magyar Örökség-díjas zenepedagógus munkája biztosítja.

A kiadvány zenei anyaga *Ringató – Lila könyv* címen megtalálható az interneten, több tartalmegosztó oldalon. (www.libri.hu)

Jöjj ki napocska! – Játékok, dalok, versek – szerk. Gróh Ilona (Kolibri)

A népszerű Ringató-könyvek után megjelent antológia népi ölbéli játékokat, mondókat, valamint dalokat és verseket tartalmaz. A könyv egyszerre nyújt fejlesztő szórakozást a kisgyermekes családoknak, és foglalja össze a bölcsődei zenei, anyanyelvi és irodalmi nevelés anyagát. Gróh Ilona bevezetőjében módszertani útmutató olvasható, a gyűjtemény dalainak éneklését pedig letölthető zenei anyag segíti. A Ringató-foglalkozásokról jól ismert játékok, mondókák és hangutánzók mellett a kötetben helyet kaptak többek között Nemes-Nagy Ágnes, Tamkó Sirtó Károly és Weöres Sándor klasszikusai, illetve

Varró Dániel, Nyulász Péter, Tóth Krisztina és még sok kiváló költő legkisebbeknek szóló művei is. A könyvhöz tartozó hanganyag elérhető az interneten. (www.lira.hu)

Egy zsák mák – Mondókáskönyv Összeáll. Tóth Emese (Ventus Libro)

A magyar mondókakincs gyöngyszemeit tartalmazó kötet a legkisebbekhez és a már olvasni tanulókhöz szól. Az óvodás és kisiskolás gyerekek ritmusérzékét és vizuális fantáziáját a mondókák keltik életre, a kottákkal kísért énekek pedig a kicsiket és szüleiket dalra csábítják. A népköltések rímeit, ringatóit és magyar szerzők - Móra Ferenc, Mikszáth Kálmán, Gárdonyi Géza, Pósa Lajos, Benedek Elek, Kosztolányi Dezső, Gyulai Pál - verseit, verses meséit Rippl Renáta illusztrációi kísérik. (www.libri.hu)

Tente baba, tente... népi gyermekmondókák és dalok - szerk.: Tóthné Pánya Marianna (Tóth Könyvkereskedés és Kiadó)

A népi mondókák kifejezés hatterében elsősorban olyan versikék jutnak az eszünkbe, amelyeket a gyerekek, felnőttek találtak ki és szájhagyomány útján maradtak fenn. A gyermekmondókákat tömören, ugyanakkor sokoldalúan meghatározni igen nehéz lenne.

A kötetben közel 1000 népi mondóka és dal található, fejezetekbe és több alfejezetbe rendszerezve. Az elsőbe azok tartoznak, amelyekkel a felnőttek babusgatják, szoktatják, tanítgatják a kisgyermeket, pl.: altatók, ébresztők, a többiben a gyerekek egymás közötti mondókái olvashatók, pl. nyelvtörők, kiszámoló, varázsmondókák.

A gyűjteményben a pedagógusok, a szülők, és a gyerekek is találhatnak olyan mondókákat, dalokat, amelyeket eddig talán még nem ismertek. (www.szalaykonyvek.hu)

Füzesi Zsuzsa: Mondókáskönyv (Urbis Könyvkiadó)

Kisgyermek számára az irodalomhoz, a költészethez vezető út egyik legelső állomása a mondóka. Szívesen tanulják otthon, az óvodában, így gyarapszik szókincsük, fejlődik ritmusérzékük. Gyermekkorom távolából bukkannak elő ezek a mondókák, szüleim emlékezete is felszínre hozott néhányat, sokat pedig kis barátaimtól tanultam. A magyar mondókakincs szinte kimeríthetetlen.

Ezeket gyűjtöttem össze, és színes képeket gondoltam ki köréjük. (www.libri.hu)

Ákombákom – mondókák, versek, játékok kisiskolásoknak – vál. és összeáll. Imre Zsuzsanna és Péter Kinga (Társ Kiadó)

A kisiskolás előtt egy új világ tárul fel. A játékok sora bővül, megkezdődik nyelvünk hangzó voltának tudatos érzékelése, megfigyelése, annak papírra vetése, a betűk rejtélyes világának felkutatása. Tovább folyik a mondókázás, az élethelyzetek, szokások drámajátékokban való megélés, de már nem csak eljátsszák, hanem meg is magyarázzák, a nyelv működését, rendszereket és szabályszerűségeket fedeznek fel és alkotnak. Egyre inkább belép a megismerésbe a valóság és annak tudatos tanulása. A korábbi időszak mondókázós-dalos-mesés egyvelege ideális esetben olyan erős anyanyelvi, kulturális gyökérré képződhet, amelyből az együttműködő iskola segítségével vígan és magabiztosan szökkenhet szárba a szép és igényes, a lényegre törő és

szabatos, a választékos és megbecsült egyéni beszéd. (www.bookline.hu)

Karlócai Mariann: Komámasszony, hol az olló? Gyermekjátékok óvodásoknak, iskolásoknak (Flaccus Kiadó)

A gyermekkort átszövi a játék, mint a gyermek legfőbb tevékenységi formája. Könyvünkben több száz, szabályokhoz kötött csoportos mozgásos és értelemfejlesztő játékot mutatunk be, ezeket hároméves kortól játszhatják a gyermekek. Minden korcsoport számára a legmegfelelőbb játékot kell kiválasztani, ezt könnyíti meg összeállításunk.

A gyermekek fejlesztéséhez megfelelő eszköz a játék, melyeket helyesen megtanítani és levezetni csak az tudja, aki azokat jól ismeri, és maga is élvezettel játssza.

Karlócai Mariann mára klasszikussá vált játékgyűjteményét használhatjuk az óvodában, az iskolában és otthon, a családban egyaránt. (www.libri.hu)

Lázár Katalin: Népi játékok (Planétás)

„Vajon indokolt-e a népi játékok továbbélése, megőrzése, van-e helyük a mai társadalmunkban? Gyermekeinket természetesen a mai megváltozott világba való illeszkedésre kell nevelnünk. Igenis, tanuljanak meg sakkozni, játsszanak társasjátékot és számítógépes játékokat - de ne maradjon ki életükből az sem, amit a hagyományos népi játék tud nyújtani.”

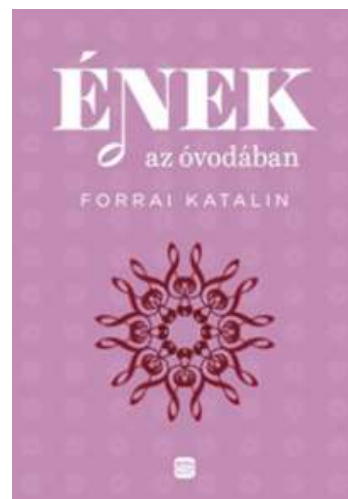
A szerző végig vezeti az olvasókat az eszközös, a mozgásos, a szellemi, a párválasztó játékok, a mondókák, a kisorsolók, kiolvasók sokaságán, összesen több mint háromszázféle játékon, a felnőtteknek, szülőknek, pedagógusoknak is felkeltve játékos kedvét. (www.moly.hu)

Forrai Katalin: Ének az óvodában (Móra Könyvkiadó)

Forrai Katalin könyve ma már klasszikusnak számít: évtizedek óta az óvodai énekzene oktatás egyik nélkülözhetetlen alapműve, amely a zenei kultúra továbbadásában, a magyar népzenekeincs megismertetésében és a zenei készségek fejlesztésében nyújt szakmai, módszertani segítséget.

A szinte teljes óvodai dalanyagot felölelő zenei példatár az otthoni és óvodai énekléshez, játékhöz, zenehallgatáshoz kínál több mint háromszáz mondókát, dalt és énekes játékot. A szemléltető ábrákkal és rajzokkal illusztrált kötetet a gyerekekkel foglalkozó felnőttek, pedagógusok és könyvtárosok felhasználhatják munkájukhoz. (www.libri.hu)

Kivirágzott a diófa... Népi gyermekjátékok – vál., játékokat feldolgozta Haider Edit (Móra Ferenc Könyvkiadó)

Ebben a könyvben olyan játékok találhatók, amelyeket falusi gyerekek játszottak, s amelyeket érdemes megtanulni. Nem is gondolnánk, hogy a játékok mennyi mindent őriznek a népelet múltjából. A játékleírások előtt néprajzi bevezetők olvashatók. Az énekes körjátékok, dallamos kiolvasók, fogócskák, bújócskák, ügyességet igénylő csapatjátékok jó szórakozást ígérnek a gyermekeknek. A kötet anyagát Kovács Ágnes néprajztudós és munkatársai gyűjtötték össze.

(Az ajánló a könyvborítón olvasható)

Nyulász Péter: Zsubatta! – Mókás mondókák és versek kicsiknek

„Szülő és gyermek játékaként születtek ezek a mondókák és versek. A legelső rigmusok még a babaszobában, rácsos ágy mellett, aztán sétáltatva a parkban, erdőben, majd együtt szaladva a bölcsibe, ünnepre készülve az oviban. A minket körülvevő világ örömteli, játékos megismerése, megismertetése a kisgyermekkel: ez a zsubattázás.”

A mondókák és versek alkalmasak a nyelvi fejlesztésre, óvodai közös játékokra, sőt logopédiai terápiákban is sikerrel felhasználhatók. A kötet így egyszerre vidám versgyűjtemény és új szemléletű, hiánypótló beszédfejlesztő mondókáskötet, amelyben ikonok jelölik, hogy egy-egy mondóka vagy vers milyen nyelvi készségfejlesztő szempontoknak felel meg. (www.libri.hu)

Felhasznált irodalom, forrásjegyzék

<https://www.filmtekeres.hu/interju/guzsba-kotve-tancolni-sokkal-erdekesebb-interju-keresztes-doraval>

<https://www.mma.hu/akademikusok/-/academic/7476908#Kereszte Dóra>

<https://www.mmalexikon.hu/kategoria/film/garabonciak>

<https://www.kecskemetfilm.hu/rendezok/keresztes-dora>

<https://www.baon.hu/kultura-bacs-kiskun/2016/08/irodalom-es-kepzuveszet-osszefonodasa>

<https://katiegely.com/>

<https://www.illyesakademia.org/animacio-tanaraink/>

<http://tanchaz.hu/index.php/hu/martin-dijasok/dijazottak/14-kiss-ferenc>

<https://info.bmc.hu/index.php?node=artists&table=ZENESZ&id=1391>

https://hu.wikipedia.org/wiki/Szvor%C3%A1k_Katalin

https://www.parlando.hu/2019/2019-4/Szvorak_Katalin_laudo.htm

<https://www.kecskemetfilm.hu/vecsy-vera>

https://dotandline.blog.hu/2021/03/15/balazs_bela-

[diat kapott vecsy vera a kecskemetfilm gyartasvezetoje](https://dotandline.blog.hu/2021/03/15/balazs_bela-dijat_kapott_vecsy_vera_a_kecskemetfilm_gyartasvezetoje)

Dizseri Eszter: A Kecskeméti Rajzfilmstúdió. Az animáció magyar műhelyei. - Budapest : Balassi Kiadó, 2009. – p. 70-71.

Lázár Katalin: Népi játékok. – Budapest : Planétás, cop. 1997. – p. 19-25.

Küllős Imola–Laza Dominika: Népi mondókák. Hagyományos dajkarímek, gyermekmondókák, dalok és köszöntőversikék. – Budapest : Tinta, 2013. – p. 11-19.

Képek forrása:

<https://mecenatura.mediatanacs.hu/adatlap/308/Eszterlanc>

<https://www.kecskemetfilm.hu/en/rendezok/keresztes-dora>

<https://2017.kaff.hu/filmek/tonolec--rossz-nelkul>

[https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kiss_Ferenc_\(koboz,_hegedű,_ének\)_2011.JPG](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kiss_Ferenc_(koboz,_hegedű,_ének)_2011.JPG)

<https://www.parokia.hu/v/eletkepes-kozosseg/>

<https://libriarius.hu/2016/03/24/szokolay-dongo-balazs-amikor-egyutt-jatsszunk-a-tobbiekkel-az-egy-szeretetelmeny/>

http://nepmuveszetifjumeserei.hu/images/kepek/szvorak_katalin_07a.jpg

<https://www.kecskemetfilm.hu/vecsy-vera>

[https://www.nepijatekok.hu/nepi-jatekok/#prettyPhoto\[group_36\]/1/](https://www.nepijatekok.hu/nepi-jatekok/#prettyPhoto[group_36]/1/)

https://konyvtar.dia.hu/html/muvek/LAZAR/lazar00066_kv.html

Játékok forrása:

Eltérő képek: www.konyvtarmozi.hu - kivágott képek

Párkereső: <https://hu.pinterest.com/pin/140806228713223/>

Színező: Szakácsné Kupeczki Éva: Lánc, lánc, lánc... . – Kisújszállás : Pannon-Literatúra Kft., 2006. – p. 50.

Ölbéli játékok és rajzolás – Kerekecske gombocska / vál. és összeáll. Szedlacsek Katalin. – Budapest : Corvus Design, 2008. – p. 15, 26, 49

Papírállatkák – Gre, Olga: Papírkörlap-figurák. – Budapest, Cser Kiadó, 2014. – p. 12, 22.